

باسمه تعالی

دستورالعمل سیزدهمین دوره‌ی مسابقه مطالعه و تحقیق دانش‌آموزان مدارس شاهد و ایثارگران و طرح پراکنده (94-95)

کتاب: «انی باید در جامعه ترویج شود؛ و این کار بر عهدهٔ همهٔ ما است که در این زمینه مرز و بومند» مؤلف: رهبری

مقدمه

در قرن حاضر، با وجود گسترش رسانه‌های جمعی و بهره‌گیری از رایانه و اینترنت، مطالعه و کتابخوانی هنوز اهمیت خود را حفظ کرده است. امروزه کتابخوانی به عنوان یکی از منابع مهم دستیابی به اطلاعات، فقط عملی فردی نیست که به سبب علاقه و سلیقه شخصی بتواند استمرار یابد، بلکه ضرورت‌های اجتماعی، موقعیت تاریخی و فرهنگی جامعه، نیازهای نظام اجتماعی، علایق و انگیزه‌های فردی، امکانات و توانایی‌های نظام و در اختیار بودن کتاب، عوامل تعیین‌کننده‌ای در کتابخوانی به شمار می‌روند. ترویج فرهنگ مطالعه، فقط راهی برای تامین اوقات فراغت نیست و چنین مقوله‌ی مهمی را در بحث «سرگرمی‌ها» نباید مورد مطالعه قرار داد، بلکه این امر باید پایه و بنیان استوار هر برنامه‌ریزی اصولی، اجتماعی و توسعه ملی قلمداد شود.

کتاب و کتابخوانی و میزان گرایش به مطالعه، امروزه یکی از شاخص‌های توسعه به شمار می‌رود. بررسی‌ها نشان می‌دهد مطالعه به عنوان یک مهارت اجتماعی، نردبان ترقی و تکامل هر ملت است. بین مطالعه و رشد افراد در جوامع، رابطه تنگاتنگی وجود دارد. به بیان دیگر، تنها راه پیشرفت هر فرد و جامعه‌ای، ارزش قائل شدن برای کتاب و کتابخوانی است.

برای رفع موانع و ایجاد زمینه و بستر لازم جهت ترویج و توسعه فرهنگ مطالعه، نهادهای مختلفی از جمله خانواده، مدارس و نظام آموزشی دخیل‌اند و باید با رفع مشکلات موجود، هم سو و هم هدف، به سمت مشخصی حرکت کنند.

پس از خانواده، دشوارترین وظیفه در اشاعه کتابخوانی در هر جامعه‌ای بر عهده مدارس و نظام آموزش و پرورش آن جامعه است و باید علاوه بر سیستم آموزشی، به صورت فوق‌برنامه، با به کارگیری شیوه‌های نوین آموزشی، روند خلاقیت و نوآوری در امر مطالعه را به دانش‌آموزان بیاموزیم.

از نظر کارشناسان برای بهبود نابسامانی‌های موجود در نظام آموزشی و گسترش فرهنگ مطالعه می‌توان راهکارهایی مانند اجرای مسابقات کتابخوانی به مناسبت‌های مختلف، گنجاندن درس مطالعه و کتابخوانی در برنامه درسی مقاطع مختلف تحصیلی، تشکیل گروه‌های مطالعه دانش‌آموزی برحسب علاقه آنان به موضوعات مختلف، معرفی و تقدیر از اعضای فعال کتابخانه‌های مدارس و ... را لحاظ کرد.

از سویی رهبر فرزانه و ادیب انقلاب همواره بر نهضت کتابخوانی و گسترش فرهنگ مطالعه در میان ایرانیان تاکید دارند. از این رو اداره کل امور شاهد و ایثارگران سیزدهمین دوره‌ی مسابقه مطالعه و تحقیق مدارس شاهد و ایثارگران و طرح پراکنده شاهد را در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ برگزار می‌نماید.

اهداف:

- 1- ترویج، گسترش و تعمیق فرهنگ مطالعه و پژوهش و مستندسازی تجربیات علمی - تربیتی دانش‌آموزان .
- 2- تقویت روحیه‌ی تعاون، همکاری، مسئولیت‌پذیری، کنجکاوی، پرسشگری و خلاقیت دانش‌آموزان.
- 3- تقویت مهارت‌های کلامی، نوشتاری و جستجوگری دانش‌آموزان به منظور رشد شخصیت اجتماعی آنان.
- 4- ایجاد محیطی مناسب برای پرورش توانایی انجام فعالیت‌های گروهی و نوآورانه دانش‌آموزان و تربیت نسلی خلاق و پژوهشگر.
- 5- تنوع بخشی به محیط‌های یادگیری و حذف انحصار یادگیری از کتب درسی.

1- شرکت‌کنندگان در مسابقه مطالعه و تحقیق :

1-1- کلیه دانش‌آموزان شاهد و غیرشاهد مدارس شاهد (طرح نیمه متمرکز)

1-2- دانش‌آموزان شاهد طرح پراکنده (فقط دانش‌آموزان طرح شاهد)

1-3- کلیه دانش‌آموزان مدارس ایثارگران

2- دوره و پایه تحصیلی دانش‌آموزان جهت شرکت در سطوح مختلف مسابقه مطالعه و تحقیق :

1-2- دوره‌ی ابتدایی : براساس دستورالعمل جشنواره علمی جابربن‌حیان

2-2- دوره‌ی اول متوسطه : دانش‌آموزان پایه‌های هفتم، هشتم و نهم مرحله : مدرسه، منطقه، استان.

2-3- دوره‌ی دوم متوسطه : دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم مرحله : مدرسه، منطقه، استان، کشوری.

2-4- دانش‌آموزان مدارس ایثارگران : مرحله : مدرسه، منطقه، استان.

3- ساختار اجرایی :

3-1- اعضای کمیته‌های اجرایی :

1-3-1- کمیته اجرایی استان: شامل مدیرکل آموزش و پرورش استان، معاون پژوهش و برنامه‌ریزی استان، معاون آموزش ابتدایی استان، رئیس اداره امور شاهد و ایثارگران استان، نماینده معاونت آموزش متوسطه استان، نماینده معاونت پرورشی و فرهنگی استان، نماینده بنیاد شهید و امور ایثارگران استان، یک نفر از مدیران مدارس شاهد دارای رتبه در مسابقه مطالعه و تحقیق (اولویت با رتبه کشوری است) به انتخاب اداره امور شاهد و ایثارگران استان.

2-3-1-2- کمیته اجرایی شهرستان و منطقه: شامل رئیس اداره آموزش و پرورش، معاون پژوهش و برنامه‌ریزی، معاون آموزش ابتدایی، کارشناس پیگیری امور شاهد و ایثارگران، نماینده معاونت آموزش متوسطه، نماینده معاونت پرورشی و فرهنگی، نماینده بنیاد شهید و امور ایثارگران، یک نفر از مدیران مدارس شاهد دارای رتبه در مسابقه مطالعه و تحقیق (اولویت با رتبه کشوری است) به انتخاب ستاد اجرایی شاهد شهرستان و منطقه.

3-3-1-3- کمیته اجرایی مدرسه: شامل مدیر، معاون آموزشی، معاون و مربی پرورشی، معاون فناوری، نماینده شورای معلمان، یک نفر از معلمان پژوهشگر آموزشگاه (به انتخاب مدیر و با توجه به سوابق مطالعاتی و تحقیقاتی معلمان)، نماینده شورای دانش‌آموزی، یک نفر از دانش‌آموزان برگزیده در مسابقه مطالعه و تحقیق سال قبل (اولویت به ترتیب با منتخبین مرحله کشوری، استانی و سپس منطقه‌ای است).

3-2- وظایف کمیته اجرایی استان:

1-3-2-1- تشکیل جلسات هماهنگی و برنامه‌ریزی به منظور اجرای مطلوب و موثر مسابقه مطالعه و تحقیق.

2-3-2-2- تعیین جدول زمان‌بندی تدوین و ارسال مقالات (مرحله مدرسه تا استان).

- 3-2-3- برنامه‌ریزی جهت تبلیغات و اطلاع‌رسانی به دانش‌آموزان با بهره‌گیری از کلیه امکانات، رسانه‌ها و جراید استانی.
- 3-2-4- برنامه‌ریزی جهت برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی در مدارس شاهد و ایثارگران جهت آشنایی دانش‌آموزان با روش‌های علمی و نوین مطالعه و تحقیق.
- تبصره: کلاسها و کارگاههای آموزشی مطالعه و تحقیق در مدارس شاهد در ساعات مکمل (حداکثر 2 ساعت در هفته) برگزار گردد.
- 3-2-5- برنامه‌ریزی جهت برگزاری کلاس‌ها و کارگاههای آموزشی روش‌های مطالعه و تحقیق ویژه دانش‌آموزان طرح پراکنده شاهد به صورت متمرکز با همکاری بنیاد شهید و امور ایثارگران.
- 3-2-6- برنامه‌ریزی جهت حضور دبیران راهنمای تحقیق و رابطان مسابقه در کلاس‌ها و کارگاههای آموزشی روش‌های علمی و نوین مطالعه و تحقیق.
- 3-2-7- ایجاد زمینه لازم جهت استفاده دانش‌آموزان از امکانات و تجهیزات آزمایشگاهی، رایانه‌ای و کتابخانه‌ای پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی و مراکز تحقیقاتی موجود در استان (وابسته به آموزش و پرورش، بنیاد شهید و امور ایثارگران، دانشگاه‌ها و دیگر بخش‌ها).
- 3-2-8- برنامه‌ریزی جهت همکاری فعالانه معلمان و دبیران واجد شرایط در فعالیتهای مطالعاتی و پژوهشی دانش‌آموزان به عنوان دبیر راهنمای تحقیق.
- 3-2-9- دعوت از اساتید و داوران مجرب و تشکیل جلسات توجیهی - پیشنهادی
- 3-2-10- ضروری است کمیته‌های اجرایی، در رابطه با شیوه تدوین آثار پژوهشی، معیارها و ملاک‌های داوری (براساس نمون‌برگ‌های پیوست) برای داوران مدعو، رابطین، دبیران‌راهنما و دانش‌آموزان شرکت‌کننده در مسابقه جلسات توجیهی برگزار نمایند.
- 3-2-11- اطلاع‌رسانی به کلیه دبیران راهنما، رابطین و دانش‌آموزان شرکت‌کننده در مسابقه در خصوص الزام استفاده از مقالات علمی انجمن فیزیک - شیمی و زیست ایران، به عنوان یکی از منابع اصلی تحقیق عناوین پژوهشی علوم پایه. بدیهی است کلیه داوران مراحل مختلف، به این امر در امتیازدهی بخش منابع اقدام خواهند کرد.
- 3-2-12- برنامه‌ریزی برای داوری مقالات و برگزاری جلسه دفاعیه ویژه دانش‌آموزان منتخب مرحله استانی دوره دوم متوسطه.
- 3-2-13- برنامه‌ریزی برای تهیه و تدوین عناوین پیشنهادی چهاردهمین دوره مسابقه مطالعه و تحقیق به تفکیک گروه (پیشنهادات توسط اساتید، مدیران، معلمان و دانش‌آموزان) و ارسال آنها به دبیرخانه مسابقه.
- 3-2-14- اعلام زمان برگزاری جلسه دفاعیه ویژه دانش‌آموزان منتخب مرحله استانی دوره دوم متوسطه به دبیرخانه مسابقه مطالعه و تحقیق مستقر در کارشناسی امور پرورشی، مشاوره و فوق برنامه به منظور شرکت نماینده اداره کل امور شاهد و ایثارگران در دفاعیه استانی (حداقل 20 روز قبل از اجرا).
- 3-2-15- تقدیر و تشکر از منتخبین مرحله منطقه، استان و راه‌یافتگان به مرحله کشوری به نحو مقتضی.
- 3-2-16- نظارت بر حسن اجرای شیوه نامه در مدرسه، منطقه، استان و ارزیابی عملکرد مجریان در هر مرحله.
- 3-2-17- ارائه راهنمایی‌های لازم به کارشناسی‌های شاهد شهرستانها و مناطق در خصوص نحوه تکمیل و درج اطلاعات (صحیح و دقیق) در نمون برگ‌های پیوست شیوه نامه و نظارت بر آنها.

3-2-18- در تکمیل فرم‌های پیوست دقت لازم صورت گیرد. همچنین از تغییر و تبدیل جداول تحت هر عنوان پرهیز گردد.
3-2-19- جهت تکمیل نمون برگ‌های 1-4 تا 5-4؛ عناوین پژوهشی و اطلاعات دانش‌آموزان هر پایه و در خصوص نمون برگ‌های 6-4 و 7-4، اطلاعات دانش‌آموزان هر دوره در یک صفحه درج گردد.

3-2-20- صورت‌جلسات (مصوبات با امضای اعضا) کمیته‌های اجرایی استان نزد اداره امور شاهد و ایثارگران استان، در شهرستانها و مناطق نزد کارشناسی امور شاهد و ایثارگران و در مدرسه نزد معاونت پرورشی بایگانی و در بازدید از عملکرد طرح شاهد بررسی گردند.

3-2-21- ارسال گزارش استانی (تکمیل و ارسال نمون برگ‌های پیوست) و عناوین پیشنهادی به اداره کل امور شاهد و ایثارگران.

3-3- وظایف کمیته‌های اجرایی شهرستان و منطقه :

3-3-1- تشکیل جلسات هماهنگی در اسرع وقت، طرح موضوع دستورالعمل و برنامه‌ریزی جهت اجرای مطلوب و موثر مسابقه مطالعه و تحقیق.

تذکر: صورت‌جلسات (مصوبات با امضای اعضا) کمیته‌های اجرایی شهرستانها و مناطق نزد کارشناسی امور شاهد و ایثارگران و در مدرسه نزد معاونت پرورشی بایگانی و در بازدید از عملکرد طرح شاهد بررسی گردند.

3-3-2- پیگیری جهت اجرای جدول زمان بندی تدوین و ارسال مقالات (اعلامی از سوی استان)

3-3-3- برنامه‌ریزی جهت تبلیغات و اطلاع رسانی به موقع به مدارس و دانش‌آموزان با بهره‌گیری از کلیه امکانات و رسانه‌های محلی.

3-3-4- برنامه‌ریزی جهت برگزاری کارگاهها و کلاس‌های آموزشی در مدارس شاهد و ایثارگران جهت آشنایی دانش‌آموزان با روش‌های علمی و نوین مطالعه و تحقیق.

تبصره: کلاسها و کارگاههای آموزشی مطالعه و تحقیق در مدارس شاهد در ساعات مکمل (حداکثر 2 ساعت در هفته) برگزار گردد.

3-3-5- برنامه‌ریزی جهت برگزاری کلاس‌های آموزشی روش‌های مطالعه و تحقیق ویژه دانش‌آموزان طرح پراکنده شاهد به صورت متمرکز با همکاری بنیاد شهید و امور ایثارگران.

3-3-6- برنامه‌ریزی جهت حضور دبیران راهنمای تحقیق و رابطان مسابقه، در کارگاهها و کلاس‌های آموزشی روش‌های علمی و نوین مطالعه و تحقیق.

3-3-7- برنامه‌ریزی جهت تجهیز کتابخانه‌های مدارس شاهد و ایثارگران به امکانات، منابع و مراجع مرتبط با موضوعات پژوهشی مسابقه مطالعه و تحقیق (کتاب، مجلات علمی - پژوهشی و ...).

3-3-8- ایجاد زمینه لازم جهت استفاده دانش‌آموزان از امکانات و تجهیزات آزمایشگاهی، رایانه‌ای و کتابخانه‌ای پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی و مراکز تحقیقاتی موجود در منطقه و استان (وابسته به آموزش و پرورش، بنیاد شهید و امور ایثارگران، دانشگاهها و دیگر بخش‌ها).

3-3-9- برنامه‌ریزی جهت همکاری فعالانه معلمان و دبیران واجد شرایط در فعالیتهای مطالعاتی و پژوهشی دانش‌آموزان به عنوان دبیر راهنمای تحقیق.

3-3-10- دعوت از اساتید و داوران مجرب و تشکیل جلسات توجیهی - پیشنهادی.

3-3-11- ضروری است کمیته‌های اجرایی، در رابطه با شیوه تدوین آثار پژوهشی، معیارها و ملاک‌های داوری (براساس نمون‌برگ‌های پیوست) برای داوران مدعو، رابطین، دبیران‌راهنما و دانش‌آموزان شرکت‌کننده در مسابقه جلسات توجیهی برگزار نمایند.

3-3-12- اطلاع‌رسانی به کلیه دبیران‌راهنما، رابطین و دانش‌آموزان شرکت‌کننده در مسابقه در خصوص الزام استفاده از مقالات علمی انجمن فیزیک - شیمی و زیست ایران، به عنوان یکی از منابع اصلی تحقیق عناوین پژوهشی علوم پایه. بدیهی است کلیه داوران مراحل مختلف، به این امر در امتیازدهی بخش منابع اقدام خواهند کرد.

3-3-13- برنامه ریزی برای داوری مقالات و ارسال مقالات منتخب به استان.

3-3-14- برنامه ریزی برای تهیه و تدوین عناوین پیشنهادی چهاردهمین دوره مسابقه مطالعه و تحقیق به تفکیک گروه (پیشنهادات توسط اساتید، مدیران، معلمان و دانش‌آموزان) و ارسال آنها به کارشناسی امور شاهد و ایثارگران استان.

3-3-15- تقدیر و تشکر از راه‌یافتگان به مرحله منطقه و منتخبین مرحله استانی به نحو مقتضی.

3-3-16- نظارت و پیگیری برحسب اجرای شیوه‌نامه در مدارس و ارزیابی عملکرد مجریان.

3-3-17- ارائه راهنمایی‌های لازم به مدارس شاهد و ایثارگران در خصوص نحوه تکمیل و درج اطلاعات (صحیح و دقیق) در نمون برگ‌های ارسالی و نظارت بر آنها.

3-3-18- ارسال گزارش منطقه‌ای (تکمیل و ارسال نمون برگ‌ها) به اداره امور شاهد و ایثارگران استان.

3-3-19- در تکمیل فرم‌های پیوست دقت لازم صورت گیرد. همچنین از تغییر و تبدیل جداول تحت هر عنوان پرهیز گردد.

3-3-20- جهت تکمیل نمون برگ‌های 1-4 تا 5-4؛ عناوین پژوهشی و اطلاعات دانش‌آموزان هر پایه و در خصوص تکمیل نمون برگ‌های 6-4 و 7-4؛ اطلاعات دانش‌آموزان هر دوره در یک صفحه درج گردد.

3-4- وظایف کمیته اجرایی مدرسه:

3-4-1- تشکیل جلسات هماهنگی در اسرع وقت و برنامه ریزی جهت اجرای مطلوب و موثر مسابقه مطالعه و تحقیق. تذکر: صورتجلسات (مصوبات با امضای اعضا) کمیته‌ی اجرایی مدرسه نزد معاونت پرورشی بایگانی تا در بازدید از عملکرد طرح شاهد بررسی گردند.

3-4-2- تعیین و ابلاغ وظایف اعضای کمیته اجرایی مدرسه (وظایف هر یک از اعضا در طول سال تحصیلی).

3-4-3- برنامه‌ریزی جهت اجرای مراحل مختلف مسابقه براساس جدول زمان بندی اعلام شده.

3-4-4- تبلیغات و اطلاع‌رسانی همه‌جانبه به دانش‌آموزان، دبیران و اولیا با بهره‌گیری از کلیه امکانات و فرصت‌ها.

3-4-5- اتخاذ تدابیر و طراحی روش‌های مختلف ایجاد انگیزه و رغبت جهت حضور چشمگیر، فعال و موثر کلیه دانش‌آموزان بخصوص دانش‌آموزان شاهد و ایثارگر و براساس علایق و توانایی آنها.

3-4-6- برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی جهت آشنایی دانش‌آموزان و دبیران با روش‌های علمی و نوین مطالعه و تحقیق.

تبصره: کلاسها و کارگاههای آموزشی مطالعه و تحقیق در مدارس شاهد در ساعات مکمل (حداکثر 2 ساعت در هفته) برگزار گردد.

3-4-7- برنامه‌ریزی و هماهنگی جهت تاثیر فعاليت‌های پژوهشی دانش‌آموزان شرکت کننده در «مرحله مدرسه» مسابقه مطالعه و تحقيق در ارزشیابی تکوینی آنها (نمره مستمر) توسط معلمان و دبیران.

3-4-8- برنامه‌ریزی جهت حضور دبیران راهنمای تحقيق و رابطان مسابقه، در کارگاهها و کلاس‌های آموزشی روش‌های علمی و نوین مطالعه و تحقيق .

تبصره: رابط تحقيق یکی از عوامل اجرایی مدرسه است که با در نظر گرفتن توانمندی و علاقه افراد و با انتخاب کمیته اجرایی مدرسه (در شرایط یکسان اولویت با معاون و مربی پرورشی است) مسئولیت اجرایی مسابقه مطالعه و تحقيق را به عهده دارد از جمله: پیگیری و برگزاری جلسات هماهنگی، اطلاع رسانی به کلیه دانش‌آموزان و دبیران در سطح گسترده و با استفاده از کلیه امکانات و فرصت‌ها، نظارت و پیگیری در خصوص انتخاب دبیران راهنما (مغرب از نظر علمی و سابقه تحقیقاتی) و تشکیل حداکثری گروههای پژوهشی دانش‌آموزی، برنامه‌ریزی و پیگیری برای تجهیز کتابخانه مدرسه و تهیه کتب مرتبط با موضوعات مسابقه، برنامه‌ریزی و پیگیری جهت انتخاب داوران مجرب و تشکیل جلسات ارائه مقالات توسط دانش‌آموزان، برنامه‌ریزی و پیگیری برای برگزاری کارگاهها و کلاسهای آموزش روش مطالعه و تحقيق، تکثیر شیوه نامه (قسمتهای مرتبط) و راهنمای آموزشی برای دبیران راهنما و گروههای پژوهشی دانش‌آموزی و ... بدیهی است کمیته اجرایی مدرسه با تقسیم وظایف مذکور بین اعضا و اتخاذ روش مناسب جهت ارائه گزارش اعضا به رابط تحقيق، به اجرای قویتر مسابقه کمک خواهد کرد.

3-4-9- برنامه‌ریزی، پیگیری و تجهیز کتابخانه‌ی مدرسه به امکانات، منابع و مراجع مرتبط با موضوعات پژوهشی مسابقه مطالعه و تحقيق (کتب، مجلات علمی - پژوهشی و ...).

3-4-10- ایجاد زمینه لازم جهت استفاده دانش‌آموزان از امکانات و تجهیزات آزمایشگاهی، رایانه‌ای و کتابخانه‌ای پژوهش‌سراهاى دانش‌آموزی و مراکز تحقیقاتی موجود (وابسته به آموزش و پرورش، بنیاد شهید و امور ایثارگران، دانشگاهها و دیگر بخش‌ها).

3-4-11- برنامه‌ریزی و پیگیری جهت همکاری فعالانه معلمان و دبیران واجد شرایط در فعاليت‌های مطالعاتی و پژوهشی دانش‌آموزان به عنوان دبیران راهنمای تحقيق.

3-4-12- ضروری است کمیته‌ی اجرایی مدرسه قبل از شروع فعاليت گروه‌های پژوهشی، در رابطه با شیوه تدوین آثار پژوهشی، معیارها و ملاک‌های داورى (براساس نمون برگ‌های پیوست) برای دبیران راهنما، رابطين و دانش‌آموزان شرکت کننده در مسابقه و همچنین قبل از برگزاری داورى مقالات، برای داوران مدعو جلسات توجیهی برگزار کند.

3-4-13- اطلاع رسانی به کلیه دبیران راهنما، رابطين و دانش‌آموزان شرکت کننده در مسابقه در خصوص الزام استفاده از مقالات علمی انجمن فیزیک - شیمی و زیست ایران، به عنوان یکی از منابع اصلی تحقيق عناوین پژوهشی علوم پایه. بدیهی است کلیه داوران مراحل مختلف، به این امر در امتیازدهی بخش منابع اقدام خواهند کرد.

3-4-14- برنامه‌ریزی، پیگیری و برگزاری جلسات ارائه مقالات توسط دانش‌آموزان در مدرسه.

3-4-15- تهیه و تدوین عناوین پیشنهادی برای چهاردهمین دوره مسابقه مطالعه و تحقيق به تفکیک گروه (پیشنهاد توسط اساتید، مدیران، معلمان و دانش‌آموزان) و ارسال آنها به کارشناسی امور شاهد و ایثارگران منطقه.

3-4-16- تقدیر و تشکر از راه یافتگان به مرحله منطقه و استان به نحو مقتضی.

3-4-17- نظارت بر حسن اجرای شیوه نامه در مدرسه و ارزیابی عملکرد مجریان .

3-4-18- تکمیل و درج اطلاعات (صحیح و دقیق) در نمون برگ‌های ارسالی.

3-4-19- در تکمیل فرم های پیوست دقت لازم صورت گیرد. همچنین از تغییر و تبدیل جداول تحت هر عنوان پرهیز گردد.

3-4-20- جهت تکمیل نمون برگ‌های 1-4 تا 5-4؛ عناوین پژوهشی و اطلاعات دانش‌آموزان هر پایه و در خصوص

تکمیل نمون برگ‌های 6-4 و 7-4؛ اطلاعات دانش‌آموزان هر دوره در یک صفحه درج گردد.

3-4-21- ارسال گزارش مدرسه ای (تکمیل و ارسال نمون برگ ها) به اداره امور شاهد و ایثارگران منطقه و استان .

4- معیارها و ملاک های امتیازدهی در مراحل تدوین و دفاعیه :

4-1- در مدارس شاهد دانش‌آموزان ملزم به تشکیل گروه جهت تهیه و تدوین مقالات هستند. بدیهی است آثار پژوهشی انفرادی از دور مسابقه حذف خواهند شد.

4-2- دانش‌آموزان طرح پراکنده و مدارس ایثارگران می‌توانند مقالات خود را به صورت انفرادی و یا گروهی تهیه و تدوین نمایند. بدیهی است در صورت تشکیل گروه در طرح پراکنده، کلیه اعضا منحصرا باید از دانش‌آموزان طرح شاهد باشند.

4-3- در گروههای مدارس شاهد حضور حداقل یک دانش‌آموز طرح شاهد (اولویت اول) یا یک دانش‌آموز فرزند جانباز 25 تا 49 درصد (اولویت دوم) الزامی است. بدیهی است در صورت شرکت کلیه دانش‌آموزان طرح شاهد (اولویت اول) در گروههای پژوهشی، می‌توان گروههای بعدی را با حضور دانش‌آموزان با اولویت دوم (فرزند جانباز 25 تا 49 درصد) تشکیل داد.

4-4- گروههایی که اعضای آن بیش از سه نفر و یا فاقد عضو طرح شاهد یا فرزند جانباز 25 تا 49 درصد باشند، از دور مسابقه حذف خواهند شد.

4-5- هر دانش‌آموز (شاهد و غیرشاهد) فقط حق شرکت در یک گروه - موضوع را دارد و گروههایی (موضوعاتی) که شرکت کننده مشترک داشته باشند، از دور مسابقه حذف خواهند شد.

4-6- عناوین پژوهشی دوره‌ی دوم متوسطه برای دانش‌آموزان شاغل به تحصیل در پایه‌های دوم و سوم، همچنین عناوین پژوهشی دوره‌ی اول متوسطه برای دانش‌آموزان شاغل به تحصیل در پایه‌های هفتم، هشتم و نهم مشترک است.

4-7- در دوره‌ی اول و دوم متوسطه فقط عناوین پژوهشی مشترک‌اند و تشکیل گروه‌های پژوهشی و داوری مقالات (در کلیه عناوین) به تفکیک پایه و موضوع صورت می‌گیرد.

4-8- در صورتی که در هر یک از مراحل ارزیابی برای داوران اقتباس صرف متن از دیگران و یا نگارش متن به قلم غیر دانش‌آموز محرز شود، مقاله تحقیقی از دور مسابقه حذف خواهد شد.

4-9- در هر مرحله از مسابقه، دانش‌آموزان به تفکیک جامعه شرکت کنندگان به رقابت خواهند پرداخت.

4-10- در صورتی که دو یا چند مقاله در هر مرحله امتیاز مشابه و یکسان کسب نمایند، آثار جهت داوری مجدد و انتخاب مقاله برتر به داور سوم ارجاع داده خواهد شد و تنها یک اثر تحقیقی به مرحله ی بعد راه پیدا خواهد کرد.

4-11- استفاده از مقالات علمی انجمن فیزیک - شیمی و زیست ایران، در خصوص عناوین پژوهشی علوم پایه به عنوان یکی از منابع اصلی تحقیق تاکید می‌شود. ضروری است کلیه داوران مراحل مختلف، در خصوص توجه به این امر در امتیازدهی بخش منابع آگاهی یابند.

4-12- امتیاز ابتکار و نوآوری، طراحی و انجام آزمایش، طراحی و ساخت وسیله در مراحل تدوین و دفاعیه محاسبه خواهد شد.

4-13- تدوین مقالات در کلیه دوره‌های تحصیلی دارای 60 امتیاز و دفاعیه در دوره‌ی دوم متوسطه دارای 40 امتیاز است. (نمون برگ پیوست)

4-14- در دوره‌ی اول متوسطه با توجه به عدم برگزاری دفاعیه، ملاک ارزیابی فقط نمره تدوین مقالات (60 امتیاز) است. تبصره: پیشنهاد می‌گردد به منظور تامین اهداف شیوه نامه، برنامه‌ریزی جهت ارائه مقالات توسط دانش‌آموزان در سطح مدرسه یا منطقه صورت گیرد.

4-15- در دوره‌ی دوم متوسطه داوری مقالات در مرحله مدرسه و منطقه از نحوه‌ی تدوین مقاله و در مرحله استانی و کشوری از نحوه‌ی تدوین و دفاعیه خواهد بود.

5- ضوابط و معیارهای داوری:

5-1- داوران مرحله مدرسه و منطقه از اعضای گروه‌های آموزشی و همکاران فرهنگی که حداقل 3 سال سابقه داوری پژوهش‌های دانش‌آموزی در سطح استان را دارند انتخاب گردند. بدیهی است که در مرحله استانی از داوران مجرب‌تر و توانمندتر باید استفاده کرد.

5-2- داوران در مرحله مدرسه، منطقه و استان با مدرک حداقل کارشناسی ارشد انتخاب شوند.

5-3- استفاده از داوران هر مرحله برای مراحل بعدی مجاز نیست.

5-4- ضروری است پس از انتخاب داوران، در رابطه با شیوه تدوین آثار پژوهشی، معیارها و ملاک‌های داوری (براساس نمون برگ‌های پیوست) برای داوران مدعو جلسات توجیهی برگزار شود.

5-5- داوری هر مرحله توسط دو نفر داور صورت گرفته و نمون برگ‌های داوری بصورت مجزا توسط داوران تکمیل گردد. ملاک محاسبه، میانگین نمرات داوران خواهد بود.

5-6- داوری مقالات در مراحل مدرسه، منطقه، استانی و کشوری به تفکیک موضوع و پایه تحصیلی در سه گروه مستقل مدارس شاهد، مدارس ایثارگران و طرح پراکنده صورت خواهد گرفت.

5-7- کسب حداقل 65 درصد (39 نمره) از امتیاز تدوین جهت راهیابی مقالات به مرحله استانی و کسب 75 درصد (45 نمره) از امتیاز تدوین جهت راهیابی مقالات به مرحله کشوری الزامی است.

5-8- امتیاز ابتکار و نوآوری، طراحی و انجام آزمایش، طراحی و ساخت وسیله در مراحل تدوین و دفاعیه محاسبه خواهد شد.

5-9- بالاترین امتیاز هر مرحله (رتبه‌ی اول) به تفکیک مدارس شاهد، ایثارگران و طرح پراکنده به مرحله‌ی بعد راه پیدا خواهند کرد.

5-10- در بخش دفاعیه (حضور) مرحله استانی، حداقل یک نفر از داوران بخش تدوین مقاله (غیرحضور) شرکت داشته باشند.

5-11- آثاری که فاقد نمون برگ شناسنامه‌ی مقاله پژوهشی (مشخصات گروه و به صورت تایپ شده) باشند، از دور مسابقه حذف خواهند شد.

6- دلایل عدم پذیرش مقاله در مسابقه (حذف مقاله از دور مسابقه)

- 6-1- عدم رعایت ضوابط شیوه‌نامه از جمله بندهای 4 و 5
 - 6-2- عدم تبیین زمینه اصلی تحقیق
 - 6-3- عدم رعایت اصول مقاله نویسی مورد نظر
 - 6-4- فقدان بحث و پرداختن به نتایج
 - 6-5- بی‌دقتی در تهیه متن (غلط تایپی، اشتباهات متن)
 - 6-6- عدم ارتباط محتوای مقاله با موضوع تحقیق.
 - 6-7- چنانچه از مطالب اینترنت صرفاً به صورت *Copy-paste* استفاده شده باشد.
 - 6-8- محرز شدن اقتباس صرف متن از دیگران و یا نگارش متن به قلم غیردانش‌آموز برای داوران درهریک از مراحل ارزیابی.
 - 6-9- همچنین در صورت استفاده زیاد از مطالب اینترنت حداقل 10 نمره منفی تعلق می‌گیرد.
- 7- ضوابط تدوین مقاله :

- 7-1- در دوره ابتدایی مطابق دستورالعمل جشنواره جابربن حیان تعیین می‌گردد.
- 7-2- مقالات بصورت گروهی (حداکثر 3 نفر) تهیه و تدوین شود.
- 7-3- مقالات به صورت تایپ و یا دست نویس (خوانا و با خودکار آبی) تدوین شود.
- 7-4- در دوره‌ی اول متوسطه تعداد کل صفحات مقاله حداکثر 20 و در دوره دوم متوسطه حداکثر 25 صفحه تعیین می‌گردد. بدیهی است رعایت تعداد صفحات در بند 1-8 (قسمت بدنه اصلی مقاله، صفحه 9) شیوه نامه الزامی است.
- 7-5- به منظور پویایی و توسعه فعالیت‌های مطالعاتی و پژوهشی، دانش‌آموزان مقالات خود را زیر نظر دبیر راهنما (از همکاران فرهنگی علاقه مند و دارای سابقه کار پژوهشی با اولویت دبیران توانمند شاغل در آموزشگاه) تهیه و تدوین نمایند.
- 7-6- در تهیه و تدوین مقالات، سادگی و پرهیز از اسراف و تجمل گرایی لحاظ گردد. از این رو جلد اثر تحقیقی می‌تواند از جنس مقوی، طلق و شیرازه و... باشد. در صورت مقوی و... بودن باید اطلاعات صفحه عنوان روی آن (جلد) درج شود.
- 7-7- مشخصات روی جلد مقاله بدین ترتیب درج شود: اداره کل آموزش و پرورش استان...، اداره آموزش و پرورش شهرستان یا منطقه...، عنوان پژوهش، نام دبیرراهنما، نام پژوهشگران به ترتیب حروف الفبا، نام کامل مدرسه محل تحصیل، نام طرح شاهد (فقط برای طرح پراکنده)، سال تحصیلی.

8- ساختار کلی صفحه بندی مقاله:

8-1- صفحه بندی مقاله:

صفحه اول (صفحه عنوان) :

از بالای صفحه به ترتیب : عنوان کامل مقاله - نام و نام خانوادگی دبیرراهنما - نام و نام خانوادگی پژوهشگر(ان) به ترتیب حروف الفبا - نام کامل مدرسه و دوره تحصیلی پژوهشگر(ان) - نام شهرستان و استان - سال تحصیلی

صفحه دوم:

عنوان و چکیده مقاله به زبان فارسی (حداکثر یک صفحه) و کلیدواژه‌ها (حداکثر 6 واژه).

صفحه سوم تا انتهای مقاله (بدنه اصلی مقاله) : بدنه اصلی مقاله به صورت شماره گذاری شده (از شماره یک تا 15 یا حداکثر 20) ؛ برای دوره دوم متوسطه حداقل 15 و حداکثر 20 صفحه و برای دوره اول متوسطه حداقل 10 و حداکثر 15 صفحه (رجوع به بند 4-7)، به ترتیب زیر باشد.

مقدمه - مواد و روش‌ها - تجزیه و تحلیل داده‌ها - بحث و نتیجه‌گیری

2-8- نحوه و ترتیب قرار دادن صفحات مقاله در مجلد: جلد، صفحه عنوان، شناسنامه‌ی مقاله پژوهشی، صفحه ذکر نام خدا (بند 3-1 صفحه 13 راهنمای آموزشی)، صفحه تقدیم (در صورت نیاز)، فهرست (مطالب، شکل‌ها، جدول‌ها)، چکیده و کلمات کلیدی، مقدمه، مواد و روش‌ها (بررسی توصیفی و تحلیلی موضوع)، تجزیه و تحلیل، جمع بندی و نتیجه‌گیری، صفحه‌ی تقدیر و تشکر (به دلخواه)، جدول‌ها و شکل‌ها، فهرست منابع و مآخذ، پیوست‌ها.

1-2-8- تاکید می‌گردد که اطلاعات شناسنامه مقاله پژوهشی با نظارت دبیررهنما یا معاون آموزشی آموزشگاه تکمیل و تایپ شده و پس از اطمینان از صحت اطلاعات توسط مدیر تایید گردد. (مهروامضای مدیر آموزشگاه الزامی است). همچنین شناسنامه مقالات طرح پراکنده توسط کارشناسی امور شاهد و ایثارگران منطقه/استان تایید شود.

9- نحوه‌ی ارسال مقالات :

1-9- در مراحل مدرسه، منطقه و استانی از هر موضوع یک مقاله به مرحله بعدی راه پیدا خواهد کرد.

2-9- کلیه استانها از طرح نیمه متمرکز دو مقاله، طرح پراکنده یک مقاله انتخاب و به اداره کل امور شاهد و ایثارگران ارسال نمایند. از ارسال مقالات مدارس ایثارگران با توجه به بند 4-2 شیوه‌نامه جدا خودداری شود.

3-9- ارسال نمونه برگ داوری مرحله استانی (درج نام و نام خانوادگی داور و امضا) به پیوست هر مقاله الزامی است.

4-9- از ارسال مقالات خارج از سهمیه تعیین شده در بندهای (1-9) و (2-9) خودداری شود.

5-9- در تکمیل فرم‌های پیوست دقت لازم صورت گیرد. همچنین از تغییر و تبدیل جداول تحت هر عنوان پرهیز گردد.

6-9- از ارسال مقالاتی که فاقد نمونه برگ شناسنامه‌ی مقاله پژوهشی (تکمیل مشخصات اعضای گروه و به صورت تایپ شده) هستند، جدا خودداری شود.

7-9- کلیه راه‌یافتگان به مرحله کشوری موظف به ارائه CD چکیده مقاله (در یک صفحه A4) به همراه فایل Pdf مقاله به پیوست اثر خود هستند. (ذکر کلیه مشخصات مقاله بر روی CD الزامی است). ضمناً تاکید می‌گردد از ارسال سی‌دی Power-point و یا دفاعیه استانی جدا خودداری شود .

8-9- از ارسال مقالات بدون همراهی نمونه برگ‌های 1-4 تا 7-4 جداً خودداری نمایید.

9-9- زمان ارسال مقالات برتر، آمار و اطلاعات مسابقه (نمونه برگ‌های 1-4 تا 7-4، توجه به بند 11-9) و عناوین پیشنهادی استانها به اداره کل امور شاهد و ایثارگران حداکثر تا تاریخ 3/ تیر/ 1395 از طریق پست پیش‌تاز خواهد بود. به منظور پیشگیری از بروز مشکلات پستی (ارسال و دریافت بسته‌ها) حتماً آدرس پستی اداره کل امور شاهد و ایثارگران بر روی بسته‌های ارسالی درج گردد.

10-9- بدیهی است ارسال موارد فوق‌الذکر (بند 9-9) به اداره کل امور شاهد و ایثارگران طی نامه‌ی رسمی و با ذکر تعداد مقالات ارسالی (به تفکیک پایه تحصیلی) خواهد بود .

11-9- **نکته مهم:** کلیه نمون برگ‌های آماری، فرم‌های داوری، شناسنامه مقاله، راهنمای آموزشی شیوه نگارش مقاله ویژه دبیران و دانش‌آموزان و دستورالعمل سیزدهمین دوره‌ی مسابقه مطالعه و تحقیق بصورت Word در سایت اداره کل امور شاهد و ایثارگران به نشانی <http://shahed.medu.ir> موجود و از ارسال آنها به پیوست شیوه نامه جهت صرفه‌جویی پرهیز شده است.

10- عناوین پژوهشی مطالعه و تحقیق :

10-1- دوره‌ی دوم متوسطه :

* پایه‌های دوم و سوم :

- 1- مدرسه حسین (ع) (معلمان و شاگردان آن)؛ ویژگی‌ها و تاثیرات آن در زمان‌های مختلف (گذشته، حال و آینده)
- 2- بررسی عوامل تحکیم بنیان خانواده امروزی و نقش آنها در پیشگیری از مشکلات اخلاقی و فرهنگی جامعه (ایران اسلامی)
- 3- جنگ نرم و راهکارهای مقابله با آن
- 4- عایق‌های مدرن (window film) ؛ کاربردها و نقش آنها در بهینه‌سازی مصرف انرژی

10-2- عناوین دوره‌ی اول متوسطه :

* پایه‌های هفتم، هشتم و نهم :

- 1- سیری در وصیت نامه شهدای فرهنگی و دانش‌آموزی شهرستان و تاثیر آن در تربیت و الگوسازی در زندگی
- 2- راهکارهای دستیابی و افزایش همدلی و هم‌زبانی بین مردم و مسئولین
- 3- بررسی عوامل مؤثر بر نشاط و شادکامی و راهکارهای افزایش آن در جامعه
- 4- مناطق تحت حفاظت (محیط زیست)؛ ویژگیها و کارکردهای آن و نقش مردم در حفظ آنها

10-3- دوره‌ی ابتدایی :

کمیته اجرایی شاهد استان ترتیبی اتخاذ نماید تا بنحو مقتضی کلیه دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی مدارس شاهد و طرح پراکنده در جشنواره علمی جابربن حیان شرکت و کارشناسان امور شاهد و ایثارگران در روزهای برگزاری نمایشگاه در آموزشگاه، شهرستان و استان حضور فعال داشته باشند. بدیهی است که پس از اخذ آمار و اطلاعات شرکت کنندگان در جشنواره علمی جابربن حیان (تکمیل نمون برگ‌های مربوطه توسط مدارس شاهد و کارشناسی شاهد مناطق)، نمون برگ‌های پیوست (4/7) توسط کارشناسی شاهد استان تکمیل و به همراه سایر نمون برگ‌ها به اداره کل امور شاهد و ایثارگران ارسال می‌گردد.

11- منابع مالی :

- 1- کمک‌های نقدی و غیرنقدی بنیاد شهید و امور ایثارگران.
- 2- اعتبارات مورد نیاز از محل برنامه کیفیت بخشی مدارس شاهد و ایثارگران قابل تامین است.

راهنمای آموزشی شیوه نگارش مقاله دانش‌آموزی

مسابقه مطالعه و تحقیق دانش‌آموزان

مدارس شاهد و ایثارگران و طرح پراکنده

(ویژه دبیران راهنما و دانش آموزان)

سال تحصیلی 94-95

نگارش مقاله اثرات مثبتی بر روند رو به رشد کلیه علوم دارد. برخی از کارشناسان و نیروهای فنی مستقر در کارگاه‌ها، به جهت درگیر بودن مستقیم با فعالیت‌های اجرایی، تجربیاتی را کسب می‌کنند که انعکاس آن می‌تواند کمک بزرگی به جامعه علمی جهان باشد.

دانستن علت نگارش مقاله و آموختن چگونگی نوشتن آن می‌تواند کمکی قابل ملاحظه به آن دسته از افرادی باشد که تاکنون اقدام به مقاله نویسی ننموده و با روند آن آگاهی ندارند. تشویق دانش‌آموزان و دانش پژوهان به مقاله نویسی، می‌تواند به شکل گیری پایه های استوار توانمندی آینده سازان کمک شایانی نماید.

چند توصیه مهم:

۱- هرگز اگر حرف تازه‌ای برای گفتن ندارید دست به نگارش مقاله‌ای علمی- پژوهشی نبرید و اگر اندیشه تازه‌ای دارید، نهایت کوشش را به کار برید تا آن اندیشه را به وضوح و با دقت تمام بیان کنید. همیشه به خاطر داشته باشید اگر چیزی را می‌دانید پس می‌توانید آن را به وضوح بیان کنید و اگر نمی‌توانید چیزی را به وضوح بیان کنید آن را نمی‌دانید.

۲- پژوهشگر عزیز! پیشرفت دانش و معارف بشری در گرو تحقیقات عالمانه و شایسته است. برای تألیف یک مقاله‌ی ارزشمند به: نیت پاک، صداقت، انگیزه‌ی قوی، دانش فراوان، خلاقیت ذهنی و توانایی ادبی نیاز وافر دارید. انگیزه‌ها را در خود تقویت کنید و به نگارش بهترین مقاله بیندیشید.

۳- از امتیازهای مهم یک مقاله می‌توان به مختصر و مفید بودن، به روز بودن و جامع بودن آن اشاره کرد.

۱- اجزای مقاله

۱-۱- **جلد**: که اطلاعات شناسایی مقاله به ترتیب شامل نام استان و منطقه، عنوان مقاله، نام و نام خانوادگی دبیر راهنما، نام پژوهشگران به ترتیب حروف الفبا، نام کامل مدرسه‌ی محل تحصیل، تاریخ تهیه‌ی مقاله روی آن درج می‌شود. این موارد باید با فواصل متناسب و اندازه‌ی قلم مناسب از بالا به پایین صفحه درج گردند.

۱-۲- **صفحه عنوان**: از بالای صفحه به ترتیب عنوان کامل مقاله - نام و نام خانوادگی دبیر راهنما- نام و نام خانوادگی پژوهشگر(ان) به ترتیب حروف الفبا - نام کامل مدرسه و دوره تحصیلی پژوهشگر(ان) - نام شهرستان و استان- سال تحصیلی درج می‌شود. این موارد باید با فواصل متناسب و اندازه‌ی قلم مناسب از بالا به پایین صفحه درج گردند.

۱-۳- **صفحه‌ی نام و یاد خدا**: این صفحه معمولاً به صورت مجزا و بعد از صفحه‌ی عنوان قرار می‌گیرد، اما در صورتی که جلد کالینگور و اطلاعات مقاله بر روی آن درج شده باشد، صفحه‌ی نام خدا را می‌توان بلافاصله بعد از جلد قرار داد.

۴-۱- **صفحه‌ی تقدیم:** در این صفحه به رسم ادب، در قدردانی از مریبان و یاوران پژوهشگر، عباراتی نوشته می‌شود. این نوشتار باید کوتاه، صمیمانه و البته با قلمی فاخر و ادیبانه باشد. بدیهی است که تدارک چنین صفحه‌ای در مقاله، اجباری نیست.

۵-۱- **فهرست مطالب:** که باید کامل و با ذکر صفحات باشد.

۶-۱- **چکیده:** اطلاعات مهم و کلیدی در چکیده آورده می‌شود. چکیده خلاصه جامعی از محتوای يك پژوهش است که همه مراحل و اجزای اصلی پژوهش را در خود دارد. هدف‌ها، پرسش‌ها، روش‌ها، یافته‌ها و نتایج پژوهش به اختصار، در چکیده آورده می‌شود. در متن چکیده باید از ذکر هرگونه توضیح اضافی خودداری شود و مطالب باید فقط به صورت گزارش (بدون ارزشیابی و نقد) از زبان خود پژوهشگر (نه نقل قول) به صورت فعل ماضی تهیه شود. تهیه چکیده‌ی مقاله از نظر زمان نگارش آن، به پس از اتمام تحقیق موکول می‌شود، زیرا که عصاره‌ی تحقیق را به خواننده معرفی می‌کند. اما در ترتیب نوشتاری، در ابتدای مقاله قرار می‌گیرد. چکیده باید کوتاه (حداکثر يك صفحه) و حاوی نکات اصلی تحقیق باشد و در آن از اطلاعات کلام و نقل قول و ذکر مطالب خارج از متن مقاله خودداری شود. متن چکیده نباید از هم گسسته باشد، خواننده باید تداوم و ارتباط جملات و محتوی مقاله را حس کند. در چکیده نباید از اشکال و جداول استفاده و یا به آنها آدرس داد. از عبارات ساده و مسلم همراه با مقادیر و اعداد استفاده کنید. مثلاً بنویسید: "هشتادوشش درصد (۸۶٪) بیماران بعد از درمان سلامت خود را به دست آوردند".

در چکیده، جملات را طوری بنویسید که نیاز باشد به منبعی آدرس بدهید چکیده مقاله باید حاوی مطالب و حقایق یافت شده در کار تحقیقی، و مهمترین نتایج و میزان اهمیت کار انجام شده باشد و معنی هر يك از یافته‌ها را بیان نماید. نباید در چکیده مطالبی را بیان نمود که در مقاله نیامده است بلکه باید یافته‌های مرتبط با مقاله را در برداشته و دقیق باشد. نباید در قسمت چکیده از عباراتی مثل "اهمیت یافته‌ها در این مقاله بحث شده است..." استفاده نمود زیرا این عبارت و نظایر آن هیچگونه اطلاعاتی را به خوانندگان نمی‌دهند و غیر مفید هستند و فقط محدودیت استفاده از کلمات را برای شما بیشتر می‌کنند (سقف ۲۰۰ کلمه). بجای اینها باید یافته‌ها را ذکر نموده و بیان کنید که چرا این یافته‌ها مهم هستند. چکیده مقاله قسمتی است که خواننده بعد از جذب شدن توسط عنوان مقاله به آن نگاه کرده و آنرا می‌خواند، چکیده علاوه بر کوتاه بودن باید بطور معنی داری خلاصه شده و حاوی مطالب اصلی و مهمترین یافته‌های مسلم مقاله باشد.

۷-۱- **کلید واژه‌ها یا واژگان کلیدی:** واژه‌های کلیدی بخش حیاتی چکیده هستند، این واژه‌ها باید اصلی‌ترین و مرتبط‌ترین کلمات به چکیده (و متن مقاله) باشند. واژگان کلیدی، واژه‌هایی هستند (۳ تا ۶ کلمه) که موضوع مقاله بر محور آنها پیش می‌رود و در انتهای چکیده نوشته می‌شوند.

۸-۱- **مقدمه:** در مقدمه برای ورود به متن مقاله زمینه چینی می‌شود. آنچه در مقدمه يك مقاله تحقیقی قرار می‌گیرد کلیاتی است که محقق باید قبل از شروع بحث، آنها را برای خواننده به صورت ساده و روشن ارائه نماید؛ در این بخش، پژوهشگر باید ضمن اشاره به زمینه و خاستگاه تحقیق، مفاهیم اصلی موجود در تحقیق خود را توضیح دهد، سپس بر اساس «مسأله» ای که مایل به بررسی آن است، تبیین کند. مقدمه نباید تا جایی که امکان دارد به مرور متون بپردازد هدف اصلی آن طراحی يك نقشه است که نویسنده ابتدا به طور عام لزوم بررسی موضوع را عنوان می‌کند و سپس با نشان دادن روش‌ها به يك سؤال اصلی که همان هدف مقاله است، می‌رسد. مطالب نوشته شده در مقدمه باید کامل و جامع باشد. فعالیت‌های موجود که در زمینه موضوع مقاله در محافل علمی و اجتماعی صورت می‌گیرد، بررسی سوابق مطالعاتی دیگران، چگونگی شکل‌گیری ایده نگارنده جهت نگارش مقاله، تاریخچه موضوعی که نگارنده در خصوص آن اقدام به نگارش نموده است، مقایسه فعالیت‌های پیشین با موضوعی که در مقاله مطرح شده است، شرح مختصری از دلیل برتری موضوع پیشنهادی نگارنده و نهایتاً هدفی روشن از ارائه مقاله در قسمت مقدمه آورده می‌شود.

۹-۱- **مواد و روش‌ها (روش کار یا طرح بحث):** این فعالیت مرحله‌ی اصلی و اساسی فرایند تألیف مقاله است و کارکرد آن معرف میزان توانایی علمی مؤلف است. در این بخش، مؤلف وارد اصل مسئله می‌شود. در اینجا باید با توجه به موضوعی که مقاله در پی تحقیق آن است، عناوین فرعی‌تر از هم متمایز گردند. محقق در تبیین این قسمت از بحث (بررسی توصیفی و تحلیلی موضوع)، باید اصول مهم قواعد محتوایی مقاله را مورد توجه قرار دهد و سعی کند آنها را مراعات نماید؛ اصولی مانند: منطقی و مستدل بودن، منظم و منسجم بودن، تناسب بحث با عنوان اصلی، ارتباط منطقی بین عناوین فرعی‌تر در مسئله، خلاقیت و نوآوری در محتوا، اجتناب از کلی‌گویی، مستندبودن بحث به نظریه‌های علمی و دینی، جلوگیری از حاشیه‌روی افراطی که به انحراف بحث از مسیر اصلی می‌انجامد و موجب خستگی خواننده می‌شود و همچنین پرهیز از خلاصه‌گویی و موجزگویی تفریظی که به ابهام در فهم می‌انجامد، رعایت امانت حقوق مؤلفان، اجتناب از استناددادن به صورت افراطی، توجه‌داشتن به ابعاد مختلف مسئله و امثال اینها. به عبارت ساده‌تر روند کامل فعالیت انجام شده در دوره تحقیق می‌بایست در این قست آورده شود. خواننده باید بتواند با خواندن قسمت مواد و روش‌ها، از کلیه فعالیت‌ها، تجربیات کسب شده و علوم جدید مطرح شده آگاهی یابد. نیاز است تا از کلی‌گویی در این قسمت خودداری شده و روند اعلام مطالب به صورت منطقی و کاملاً علمی صورت گیرد. پراکنده گویی در این قست باعث سردرگمی خوانندگان خواهد شد. رایج راهکارهای کاملاً علمی و استناد به تجربیات کسب شده از عوامل موفقیت نگارش بخش مواد و روش‌ها است.

در بخش مواد و روش‌ها می‌توان بخش‌های مرتبط با موضوع مقاله را بطور جداگانه و با عناوین مشخص مطرح نمود. برای مثال اگر عنوان مقاله در خصوص ایجاد زهکش سراسری باشد، می‌توان در قسمت مواد و روش‌ها از عنوانی تحت عنوان: "چگونگی اجرای زهکش، مصالح به کارگرفته شده و دیگر موارد مرتبط استفاده نموده و در خصوص هر کدام از آنها توضیحاتی جامع و مستند ارائه داد. در نوشتن متن تلاش شود تنها به موضوع اصلی مقاله پرداخته شود تا ذهن خواننده از انحراف نسبت به سلسله مطالب مصون بماند. تمام جملات دست کم یک بار مرور شوند تا از کامل بودن و صحت آنها از نظر دستور زبان فارسی اطمینان حاصل شود. دقت شود که جملات یک پاراگراف سلسله‌وار به هم مربوط بوده و یک موضوع را دنبال کنند. یک اشتباه شایع در این قسمت، بیان نشدن برخی جزئیات ضروری است که خواننده را از درک صحیح روش انجام مطالعه باز می‌دارد، بنابراین قرار دادن خود به جای خواننده در این قسمت نیز بسیار مفید خواهد بود.

۱۰-۱- **تجزیه و تحلیل:** در این قسمت نتایج بدست آمده از پژوهش ذکر می‌شود. نتایج کلیدی مطالعه باید با کلمات روان و دقیق و بدون بزرگ‌نمایی ذکر شود. برخی از مقالات به جهت بهره‌گیری از مستندات گوناگون و یا استفاده از فرمول‌های مختلف ریاضی، نیاز به تجزیه و تحلیل نتایج کسب شده دارند. گرچه از روش‌های مختلفی برای ارائه نتایج استفاده می‌شود و استفاده از اعداد، جداول و نمودارها کمک ارزنده‌ای برای ارائه مطلب بصورت ساده‌تر را می‌کند، اما لازم است داده‌های جداول و نمودارها به طور کامل تشریح شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند. در مواردی که از روش‌ها و آزمون‌های آماری برای بررسی نتایج و تحلیل داده‌ها استفاده شده باشد، باید نوع آن نیز ذکر شود. مطرح شدن این قسمت از مقاله، دلالت بر توان نگارنده جهت تکمیل علمی مقاله را دارد.

۱۱-۱- **بحث و نتیجه‌گیری:** بحث و نتیجه‌گیری باید پیام تحقیق را ارائه نماید و مانند چکیده مختصر ولی هرگز عین مطالب چکیده نباشد. جمع بندی کل مقاله و اعلام نتیجه‌ای مشخص، شفاف، منطقی و مستدل از مواردی است که می‌بایست در قسمت نتیجه‌گیری مطرح شود. در نتیجه‌گیری نباید به مواردی اشاره نمود که در چکیده مقاله و یا در مواد و روش‌ها به آن اشاره نشده است. نتایج باید با یک نظم و توالی منظم ارائه شوند، بیان نتایج باید از توالی منطقی پیروی کند و نه از ترتیب زمانی. از رایج نتایج غیر ضروری که تأثیر چندانی در بحث ندارند باید پرهیز شود تا خواننده سردرگم نشود و پیام اصلی نیز کم‌رنگ

نشود. بنابراین بحث يك مقاله باید کاملاً روان و مرتبط با نتایج باشد. در این قسمت ضمن تفسیر نتایج ارائه شده می‌توان به مقایسه نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر با نتایج سایر مطالعه‌ها پرداخت و با توجه به مجموعه شواهد نتیجه‌گیری نمود. همچنین بخش نتیجه می‌تواند به کاربردهای تحقیق انجام شده اشاره کند، نکات مبهم و قابل پژوهش جدید را مطرح و یا گسترش موضوع بحث را به زمینه‌های دیگر پیشنهاد دهد. مطالب نوشته شده در قسمت نتیجه‌گیری، نمایانگر تلاش نگارنده مقاله در طول دوران تحقیق و فعالیت است به همین دلیل نیاز است تا از کلماتی کاملاً روشن و علمی جهت بیان نتایج به دست آمده استفاده شود. در صورت لزوم می‌توان پیشنهادهایی برای انجام مطالعات بهتر و کامل‌تر در آینده ارائه داد.

۱۲-۱- تشکر و قدردانی (در صورت نیاز):

هیچ کس بدون کمک دیگران نمی‌تواند در مراحل مختلف زندگی خصوصاً فعالیت‌های علمی، موفق باشد. قدردانی نمودن از کسانی که نگارنده را به موفقیت رسانده است، بیانگر شخصیت نگارنده و قدرشناسی و معرفت اوست. بهر حال در صورت نیاز، یک یا حداکثر دو پاراگراف کوچک را می‌توان بعد از نتیجه‌گیری و قبل از فهرست مراجع به تشکر و قدردانی از فرد یا افرادی که کمک‌هایی از قبیل فکری، توسعه دستگاه، در اختیار گذاردن نرم افزار یا برنامه کامپیوتری و... کرده‌اند، اختصاص داد. همچنین می‌توان از سازمان یا مؤسسه‌ای که حمایت مالی در جهت انجام پژوهش داشته‌اند و یا امکاناتی را مهیا کرده‌اند نیز تشکر نمود.

۱۲-۱- ارجاعات:

در هر مقاله بخشی از مطالب ارائه شده، از اندیشه‌ها و نوشته‌های دیگران است. قواعد تحقیق و تقوای علمی ایجاب می‌کند که نویسنده، در مقاله‌ی خود این برداشت‌ها را ذکر کند. به این کار ارجاع می‌گویند. ارجاعات از موارد مهم ساختار يك مقاله علمی است که به وسیله‌ی آن، چگونگی استفاده از اندیشه‌های دیگران به خواننده معرفی می‌شود. در یکی از شیوه‌های جدید، ارجاع، در داخل پراکنش در متن آورده می‌شود: (نام نویسنده، سال انتشار و شماره‌ی صفحه‌ی مورد استناد) که به آن **شیوه درون متنی** می‌گویند. در این روش در صورت تکرار استفاده از منبع، می‌توان تنها شماره‌ی ردیف منبع مورد نظر در فهرست انتهایی را به همراه شماره‌ی صفحه‌ی مربوط ذکر کرد.

۱-۱۲-۱- موارد استناد دادن:

نخستین چیزی که درباره استناد دادن در متن باید مشخص شود، این است که: چه چیزی باید مستند گردد؟ موارد استناد آوردن به شرح زیر است:

- باید اندیشه‌هایی را که به دیگران تعلق دارند، مشخص کرد و با ذکر مأخذ نشان داد که از آن چه کسانی هستند (امانت‌داری).

- هر زمان که افکار و اندیشه‌هایی با چهارچوب فکری کسان دیگری همخوانی دارند، موارد را باید با ذکر منبع مشخص کرد.

- هر زمان که نظریه، روش یا داده‌ای مورد بحث قرار می‌گیرد، منبع آن را باید ذکر کرد تا اگر خواننده خواست اطلاعات بیشتری درباره آن کسب کند، بتواند به آن مراجعه کند.

- باید نقل قول‌هایی را که از يك متن به صورت مستقیم و بدون دخل و تصرف، داخل گیومه آورده می‌شود، مستند ساخت.

- بنابراین اطلاعاتی که برای خوانندگان، اطلاعات عمومی به حساب می‌آیند، لازم نیست مستند شوند. نویسنده، تنها در صورتی می‌تواند به آثار خود ارجاع دهد که این ارجاع برای مطالعه بیشتر باشد و نقل از خود، معنا ندارد. همچنین در استناد کردن، حتی‌الامکان باید به منبع مستقیم یا ترجمه آن استناد کرد. تنها زمانی به منابع دیگران استناد می‌شود که محقق دسترسی مستقیم به اصل اثر را نداشته باشد که در آن صورت باید مشخص کرد که آن مطلب از يك منبع دست دوم گرفته شده است.

۲-۱۳-۱- منابع قابل استناد

منابعی که در تنظیم يك مقاله پژوهشی می توان به آنها استناد و از آنها استفاده نمود به ترتیب اولویت به شرح زیر هستند:

۱- کتابهای منتشر شده در زمینه پژوهش مورد نظر: هرچه کتابها به روزتر و از منابع دانشگاهی و تحقیقاتی شناخته شده تر باشد و از وزن علمی بالاتری برخوردار باشد در پژوهش با اطمینان بیشتری می توان از آنها استفاده نمود.

۲- مقالات علمی منتشر شده در مجلات علمی - پژوهشی و علمی - ترویجی

۳- پایان نامه های دکتری و کارشناسی ارشد دانشجویان دانشگاهها

۴- مقالات منتشر شده در همایشها و کنفرانسهای علمی معتبر

۵- سایت های علمی شبکه اینترنت

لازم به ذکر است که معمولاً "مطالب منتشر شده در روزنامه ها و نشریات غیر علمی و غیر تخصصی قابل استناد و یا استفاده در يك پژوهش علمی و یا تنظیم يك مقاله پژوهشی نیستند.

توصیه مهم:

برخی نوشته های را می خوانند و مآخذی را که نویسنده آن در نوشته خود آورده است بدون مراجعه بدان، در فهرست مآخذ خود می آورند. این کار تقلب و تظاهر به تحقیق به شمار می رود. هرگز مآخذی را که خود ندیده اید در مآخذ خود نیاورید و اگر ناچار از استناد بدان هستید، تصریح کنید که دیگری بدان استناد کرده است و شما از نوشته او آن مآخذ را برگرفته اید.

۲-۱۳-۱- شیوه ارجاع در متن

هرگاه در متن مقاله مطلبی از يك کتاب یا مجله یا... به صورت مستقیم یا غیر مستقیم، نقل شود، باید پس از بیان مطلب، آن را مستند ساخت. این مستندسازی شیوه های مختلفی دارد که در اینجا به بخش هایی از آن اشاره می شود.

در استناد، نام مؤلف و صاحب اثر، بدون القاب «آقا»، «خانم»، «استاد»، «دکتر»، «پروفسور»، آورده می شود، مگر در جایی که لقب جزو نام مشخص شده باشد مانند خواجه نصیرالدین طوسی.

يك اثر با يك مؤلف:

پس از آوردن متن، داخل پرانتز: نام مؤلف، تاریخ انتشار، شماره صفحه به ترتیب می آید و پس از آن، نقطه آورده می شود؛ مانند: (منطقی، ۱۳۸۲، ص ۲۷).

يك اثر با بیش از يك مؤلف:

اگر تألیف دارای دو یا سه مؤلف باشد، نام آنها به ترتیب ذکر شده در اثر، به همراه سال انتشار و شماره صفحه می آید؛ ولی در آثار با بیش از سه مؤلف، نام اولین مؤلف ذکر می شود و به دنبال آن عبارت «و همکاران» و سپس سال انتشار و شماره صفحه می آید؛ مانند: (سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۷۹، ص ۵۰) یا (نوربخش و همکاران، ۱۳۴۶، ص ۷۵).

آثار با نام سازمانها و نهادها:

در صورتی که آثار به نام شرکتها، انجمنها، مؤسسات، ادارات و مانند اینها انتشار یابند، در استناد کردن، به جای نام مؤلف، نام سازمان می آید؛ مانند: (فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، ۱۳۸۲، ص ۳۴).

دو یا چند اثر يك مؤلف:

هرگاه به دو یا چند اثر مهم اشاره شود، همه آنها در داخل پرانتز، و به ترتیب تاریخ نشر پشت سرهم می‌آیند؛ مانند: (والاس، ۱۹۸۰، ص ۱۵؛ ۱۹۸۸، ص ۲۷؛ ۱۹۹۰، ص ۵). و اگر چند اثر يك مؤلف در يك سال منتشر شده باشد، آثار مختلف او با حروف الفبا از هم متمایز می‌گردند؛ مانند: (احمدی، ۱۳۶۵ الف، ص ۲۲؛ ۱۳۶۵ ب، ص ۱۶).

استناد آیات و روایات:

در استناد دادن به آیات، ابتدا نام سوره، سپس شماره آیه ذکر می‌شود. درباره روایات نهج البلاغه، ابتدا نام کتاب سپس شماره خطبه، نامه یا کلمات قصار ذکر می‌شود، و در روایات غیر نهج البلاغه، نام گردآورنده روایات، تاریخ نشر، شماره جلد و صفحه می‌آید؛ مانند: بقره (39)؛ نهج البلاغه، خطبه (33)؛ (مجلسی، 1403، ج 56، ص 198).

۴-۱۳-۱- زیرنویس (پاورقی) توضیحی

توضیحات اضافی، یا توضیح اصطلاحاتی را که نویسنده برای حفظ انسجام متن نمی‌تواند آن را در متن بیاورد، می‌توان در زیر صفحه با مشخص کردن شماره آنها بیان کرد. نکته قابل توجه اینکه، این توضیحات باید حتی‌الامکان خلاصه ذکر شوند و نباید تکرار مطالب متن باشند.

در ترجمه متون توضیحاتی که مؤلف در زیرنویس آورده، باید عیناً ترجمه شود و در صورتی که مترجم برای بیان اصطلاح یا تبیین مطلبی توضیحی را ضروری ببیند، می‌تواند آن را در پاورقی ذکر کند و در جلوی آن لفظ «مترجم» را برای متمایز ساختن آن از توضیحات بیان نماید.

۵-۱۳-۱- معادل‌ها

کلمه‌های بیگانه در داخل متن حتماً باید به فارسی نوشته شود و صورت خارجی آنها در پاورقی ذکر گردد و این، منحصر به اصطلاحات تخصصی یا اسامی اشخاص است. چنانچه در موارد خاصی لازم باشد که صورت خارجی آنها در داخل متن بیاید، باید آنها را مقابل صورت فارسی در داخل پرانتز نوشت.

نکته قابل توجه در استناد دادن معادل‌ها این است که اولاً در هر متن یا مقاله یا کتاب، فقط يك بار معادل انگلیسی آنها آورده می‌شود؛ ثانياً معادل‌های بکار گرفته شده باید یکنواخت باشند. و در صورت آوردن معادل‌های دیگر، مثل فرانسه، آلمانی، و... باید، در متن توضیحی درباره آن داده شود. در نوشتن اسامی اشخاص، ابتدا نام بزرگ، سپس حرف اول نام کوچک او با حروف بزرگ نوشته می‌شود مانند Jung, C.

۴-۱- فهرست منابع

منابع یعنی محلی که اطلاعات خود را از آن جا گرفته‌اید و شامل همه نوشته‌ها و حتی اطلاعات مربوط به افرادی است که با آنها مصاحبه کرده‌اید. در واقع یکی از ملاک‌های ارزشیابی يك مقاله علمی چگونگی استفاده از منابع دست اول و بروز است. هر چه غنای علمی منابع استفاده شده در مقاله بیشتر و بهتر باشد مقاله از استحکام علمی بیشتری برخوردار است. هنگامی که نام نویسنده و تاریخ انتشار اثری در پرانتز ذکر می‌شود باید در بخش پایانی مقاله، فهرست منابع به ترتیب حروف الفبا ارائه شود. تأکید می‌شود تمامی مراجع و مأخذی که در متن به آنها استناد شده، باید در فهرست منابع آورده شود، مقصود از فهرست منابع، به دست دادن صورت دقیق و کامل همه مراجعی است که در متن مقاله به آنها استناد شده است. هدف از ارائه این فهرست، نشان دادن میزان تلاش پژوهشگر در بررسی و استفاده از منابع گوناگون، احترام به حقوق سایر نویسندگان و مؤلفان و نیز راحتی دستیابی خواننده به منابع مورد نظر است؛ پس در بخش منابع، فقط منابعی آورده می‌شود که در متن به آنها استناد شده است. نحوه نگارش منبع در مقالات معمولاً مشابه است. در ذکر هر منبع، حداقل پنج دسته اطلاعات، ضروری به نظر می‌رسند که در همه ارجاعات مشترک‌اند:

۱. نام مؤلف یا مؤلفان؛ ۲. تاریخ انتشار اثر؛ ۳. عنوان اثر؛ ۴. نام شهر (ایالت)؛ ۵. نام ناشر.

جداسازی این اطلاعات از هم با نقطه (.) و جداسازی اجزای مختلف هر يك از آنها با ویرگول (،) صورت می‌گیرد.

در زیر چگونگی این نگارش برای مقالات، کتابها، کتابهای ترجمه شده، پایان نامه‌ها و مقالات ارائه شده در کنفرانسها در دو بخش فارسی و انگلیسی آورده شده است.

الف- منابع فارسی

نحوه نگارش منبع کتاب در فهرست منابع

- ۱- در ارجاع کتاب با يك مؤلف، اطلاعات ضروري ذكر شده در بالا ذكر مي‌شود. نام خانوادگی، نام یا حرف اول نام (سال انتشار کتاب)، عنوان کتاب، نام شهر محل انتشار، نام موسسه انتشاراتی دلاور، علی (۱۳۸۲)، روش تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی (ویرایش سوم)، تهران، نشر ویرایش
- ۲- در صورتی که اثر تجدید چاپ شده باشد، پس از عنوان کتاب، شماره چاپ آن می‌آید. در ارجاعات انگلیسی در صورتی که چاپ جدید مجدداً ویرایش شده باشد، علامت ای‌دی (ed) با شماره ویرایش (۲۵) آن، داخل پرانتز آورده می‌شود، مانند:
Hergenhahn, n.d. (1993). R. Belmont. An introduction to the history of psychology, Wadsworth: CA.
- ۳- در ارجاع منابع دارای دو مؤلف یا بیشتر، اسامی مؤلفان به ترتیب نام ذکر شده در کتاب، ذکر می‌شود و بین نام خانوادگی و نام آنها ویرگول و بین اسامی مؤلفان نقطه ویرگول (;) می‌آید؛ مانند:
سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، زهره (۱۳۷۹). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری (چاپ سوم). تهران: نشر آگاه.
- ۴- در معرفی کتاب‌های ترجمه شده، پس از ذکر نام مؤلف و تاریخ اثر، نام مترجم و تاریخ انتشار ترجمه ذکر می‌شود. در آثاری که تاریخ نشرشان مشخص نیست، داخل پرانتز به جای تاریخ نشر، علامت سؤال (?) می‌آید؛ مانند:
صدرالدین شیرازی، محمد (?). شواهد الربوبیه، ترجمه جواد مصلح (۱۳۷۵). چاپ دوم، تهران: انتشارات سروش.
- ۵- در معرفی کتاب‌هایی که با عنوان سازمان‌ها یا نهادها منتشر شده‌اند، به جای نام اشخاص، نام مراکز ذکر می‌شوند؛ مانند: مرکز اسناد و مدارک علمی، وزارت آموزش و پرورش، (۱۳۶۲). واژه‌نامه آموزش و پرورش: فارسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی. تهران: نشر مؤلف.
- ۶- کتاب‌هایی که به جای مؤلف، ویراستاری یا به صورت مجموعه مقالاتی بوده که به وسیله افراد مختلف نوشته شده است؛ اما يك یا چند نفر آنها را گردآوری کرده‌اند، بدین صورت می‌آیند:
شفیع‌آبادی، عبدالله (گردآورنده)، (۱۳۷۴). مجموعه مقالات اولین سمینار راهنمایی و مشاوره. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

نحوه نگارش مقاله در فهرست منابع

- برای ارجاع به مقاله‌هایی که در مجله‌های علمی- تخصصی به چاپ می‌رسند، ابتدا نام مؤلف یا مؤلفان، پس از آن، تاریخ انتشار اثر، بعد عنوان مقاله، و به دنبال آن، نام مجله و شماره آن ذکر می‌شود، سپس شماره صفحات آن مقاله در آن مجله با حروف مخفف صص در فارسی و pp در انگلیسی آورده می‌شود.
- نام خانوادگی، نام و یا حرف اول نام (سال انتشار مقاله)، عنوان مقاله، نام مجله، شماره مجله، صفحه شروع و پایان مقاله طباطبایی، فرزانه (۱۳۸۵)، آسیب شناسی تربیت دینی دانش آموزان مدارس شهر تهران، دانشور رفتار ۲۱، صص ۵۴-۴۳ و اگر مقاله بیش از يك نویسنده داشته باشد:
- رهنما، اکبر و طباطبایی، فرزانه و علیین، حمید (۱۳۸۵)، آسیب شناسی تربیت دینی دانش‌آموزان مدارس شهر تهران، دانشور رفتار ۲۱، صص ۵۴-۴۳

نحوه نگارش پایان‌نامه و رساله در فهرست منابع

- در ارجاع رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها، پس از ذکر عنوان، باید ذکر شود که آن منبع پایان‌نامه کارشناسی ارشد یا رساله دکترا و به صورت چاپ نشده است؛ سپس باید نام دانشگاهی که مؤلف در آن فارغ‌التحصیل شده است را آورد:
- ایزدپناه، عباس (۱۳۷۱). مبانی معرفتی مشاء و اهل عرفان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده دانشگاه قم.

نحوه نگارش فرهنگ‌نامه و دائرةالمعارف در منابع

- در ارجاع دائرةالمعارف‌ها نام سرپرست آورده شده و سپس بقیه اطلاعات ضروری، همانند کتاب به ترتیب می‌آید؛ مانند:
بجنوردی، سیدکاسم و همکاران (۱۳۷۷)، دائرةالمعارف بزرگ اسلامی (چاپ دوم)، تهران: مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی.

نحوه نگارش کنفرانس‌ها، سمینارها و گزارش‌ها

- ارائه گزارش از همایش‌ها و سمینارها باید به شکل زیر بیان گردد:

همایش بین‌المللی نقش دین در بهداشت و روان (۱۳۸۰). چکیده مقالات اولین همایش بین‌المللی نقش دین در بهداشت روان، تهران: دانشگاه علوم پزشکی ایران.

نقل منابع الکترونیکی (اینترنت)

امروزه نقل از منابع اینترنتی یکی از منابع ارجاع است که در ذکر آن، اطلاعات ضروری به ترتیب زیر بیان می‌گردد: بارلو، جان پی (۱۹۹۶). درخت یوشع می‌لرزد، در مجله CORE (روی خط اینترنت)، ۸، ش ۱، (۱۹۹۲)، نقل شده تاریخ ۲۵ مارس ۱۹۹۶، قابل دسترسی در:

Corel.08.g2.:pub/Zines/CORE-Zine File:Ptp.etext.org Directory

ب - منابع انگلیسی

* اگر مطلب از کتاب خارجی ذکر شده است این‌گونه عمل کنید:
- نام خانوادگی و حرف اول نام نویسنده (گان)، (سال انتشار) عنوان کامل، شماره چاپ، محل انتشار: نام ناشر. شماره صفحات مورد استفاده.

Seifert, T. L., Hoffnug, R. L., & Hoffnug, M. (1997). *Lifespan development*. Boston: Houghton Mifflin .

- اسامی نویسندگان با علامت کاما (درنگ نما) از یکدیگر جدا شوند .
- چنانچه تعداد نویسندگان بیش از ۶ نفر باشند، بعد از نویسنده ششم علامت کاما و بعد etal می آید . نوشتن شماره فصل ضرورتی ندارد .

- هنگام نوشتن منابع، لزومی به ذکر عنوان نویسندگان (مثلاً MD یا PhD) نیست .

* اگر مطلب از فصلی از یک کتاب ویراست شده انتخاب شده است، این‌گونه عمل کنید :

Sandy berg, S. (1986). Over activity: Behavior or syndrome? In E. A. Taylor (Ed.), *The overactive child* (PP. 41-72). London: Mac Keith Press .

* اگر مطلب از مجله های خارجی ذکر شده است، این‌گونه عمل کنید :

Kennedy, J. M. (2003). Drawing from Gaia, a blind girl. *Perception*, 32, 321 – 340

* اگر مطلب از اینترنت ذکر شده است، نام مؤلف یا مرکز را بنویسید و این‌گونه عمل کنید :

Lee, T. A. (2003). Art therapy. Available at: <http://www.forstburg.edu/dept/psyc/mbrodley/EC/art-therapy-tl.html>

* در سایر موارد به شیوه‌های زیر عمل نمایید :

کتاب راهنما

American psychiatric association.(1994) *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed) Washington, DC :author .

کتاب

Barkley, R. A. (1997). *ADHD and the nature of self -control*. New York: Guilford.

مراکز اینترنتی

Beach center on families and disability. (1998). research brief: father participation in child care programs [online]. Available: <http://www.Lsi.ukans.edu/beach/html/28f.htm>

شخص در اینترنت

Boxler, B. (1997). Available: [online]. <http://www.circleoffriends.org/chris/posstings/0004>

نشریه

Buckstein, O., & Kolko, D. J., (1998). Effects of methylphenidate on aggressive urban children with attention deficit hyperactivity disorder. *Journal of clinical child psychology*, 27,340-351

چکیده‌ها

Halperin, J. M., et al. (1997). Age-related changes in the association between serotonergic function and aggression in boys with ADHD. *Biological psychiatry*, 41, 682-689. (from psychological Abstracts, 1998, 84, Abstract No 39243) .

مقاله در یک کتاب

Whalen, C. K., & Henker, B. (1998). Attention-deficit/ hyperactivity disorders. In T. H. Ollendick & M. Hersen (Eds), *handbook of child psychopathology* (3rd ed.) (pp. 181-211). New York: plenum press .

۱-۱۵ - پیوست‌ها و توضیحات

در صورت لزوم کارهای آماری، پرسشنامه یا سایر توضیحات را می‌توانید در قالب پیوست‌ها به مقاله خود اضافه کنید. این کار ارزش علمی مقاله را بیشتر می‌کند.

۲ - ضوابط و شیوه نگارش و تدوین مقاله :

۱-۲ - رعایت آیین نگارش

محقق علاوه بر اینکه باید ابعاد سه گانه محتوایی، ساختاری و نگارشی مقاله را مورد توجه قرار دهد؛ ضروری است اصول کلی آیین نگارش را در تحریر مقاله علمی رعایت نماید. از جمله:

الف) متن علمی تا حدّ ممکن باید مختصر و مفید باشد. به همین جهت لازم است از آوردن نقل قول‌های غیرضروری و حجم‌افزا، تفنن‌های شاعرانه و ذوقی، بیان‌های عاطفی و احساسی و گزاره‌نویسی اجتناب شود.

ب) از آوردن عبارتهای مبهم، پیچیده و واژه‌های نامأنوس باید احتراز گردد. تا جای ممکن از بکارگیری کلمات «می‌باشد»، «گردید»، «بوده باشد» و مانند آنها که تکلف‌آور، و یا غیرشیوا هستند، اجتناب شود. کلمات روان و ساده مانند «است» و «شد» می‌توانند اغلب مفاهیم را به راحتی منتقل کنند. در حد امکان سعی شود برای کلمات غیرفارسی از معادل‌های فارسی استفاده شود، بویژه در مواردی که معادل فارسی مصطلح و مفهوم است. برای مثال استفاده از ترکیب «لذا» به جای «برای همین» یا «به همین دلیل» توجیهی ندارد.

برای لغات فنی نیز تا آنجا که ممکن است همین الگو پیاده شود. بدون تردید کلمه «پردازش» زیباتر از «پروسس» است. در این‌گونه موارد چنانچه احتمال عدم آشنایی خواننده با معادل فارسی وجود داشته یا اصطلاح غیرفارسی معمول‌تر است، لازم است در اولین کاربرد کلمه فارسی منشأ غیرفارسی آن به صورت آرنویس و یا اگر تعداد این موارد اندک است، داخل هلالین () و در مقابل آن کلمه آورده شود.

ج) باید از ذکر بندهای طولانی و جمله‌های بلند خودداری شود.

د) مطالب باید ساده، روان، جذاب و به گونه‌ای صریح و روشن بیان گردد. بهتر است تلاش شود از جمله‌های رسا، گویا و در حد امکان کوتاه استفاده شود. جداسازی اجزای مختلف متن یک بخش با استفاده از پاراگراف‌بندی نیز کمک زیادی به روانی و سادگی فهم مطلب می‌کند.

ر) در نقل مطالب، ضروری است امانت‌داری را با ذکر مشخصات دقیق منبع رعایت نمود.

ش) هر بخش از نوشته که شامل یک اندیشه و مطلب خاصی است، باید در یک بند (پاراگراف) آورده شود.

ص) باید از به کار بردن کلمات مترادف به جهت افزایش حجم اجتناب شود.

ط) باید از به کار بردن افراطی حروف اضافه و حروف ربط در متن پرهیز گردد.

ع) باید از به کار بردن تعبیرهای نامناسب و عامیانه احتراز شود.

ف) به هیچ وجه از فاعل اول شخص یا فعل اول شخص استفاده نکنید. برای نمونه از جملاتی مانند "به نظر من" کاملاً اجتناب کنید. بیان جمله از سوی اول شخص تنها برای صاحب نظران و اساتید بالا رتبه قابل استفاده است.
ک) دونکته را در آیین نگارش باید مد نظر قرار داد، یکی رسم الخط فارسی و دیگری آیین نشانه گذاری است که مختصراً به آنها اشاره می شود:

۱-۱-۲- رسم الخط فارسی

عبارتست از بکار بستن نکاتی مانند قواعد املائی، علائم همزه، واژه ها و عبارات مأخوذ از عربی، تنوین، ترکیبات، کلمات مرکبی که الزاماً جدا نوشته می شوند و ...

درستی نوشتار بر اساس قواعد املائی فارسی ضروری است. در اینجا جهت آشنایی به چند نمونه از مواردی که اشتباه در آن زیاد اتفاق می افتد، اشاره می شود. لازم است با مراجعه به کتابهای موجود در این زمینه، به این موضوع دقت کافی مبذول شود.

- در افعال مضارع و ماضی استمراری که با «می» شروع می شوند، دقت شود که درعین جدا نوشتن، از جزء دیگر فعل جدا نیفتد. برای این منظور باید از «فاصله متصل» استفاده شود. همین طور، در نوشتن «ها» جمع، آن را از کلمه جمع بسته شده جدا می نویسیم؛ مگر در کلمات فارسی تکجایی مانند «آنها» که از شیوه متصل نویسی استفاده می شود.

- بهتر است همواره حرف اضافه «به» از کلمه بعدی خود جدا نوشته شود، مگر آنکه این حرف جزء یک فعل یا صفت یا قید باشد؛ مانند: «بکار بستن»، «بجا» و «بندرت».

- کلمات فارسی یا لاتین نباید با قواعد عربی جمع بسته شوند؛ پس «پیشنهادها» صحیح و «پیشنهادات» اشتباه است.

- در متن فارسی به هیچ وجه از واژگان لاتین استفاده نکنید. لازم است کلیه واژه ها فارسی شوند. اگر یک واژه لاتین کلیدی استفاده شده باید به صورت پاورقی در انتهای صفحه، زیرنویس شود. همچنین نامهای خارجی مورد استفاده در متن باید زیرنویس شوند تا خواننده در تلفظ آن نامها دچار ایراد نشود.

۲-۱-۲- نشانه گذاری ها

عبارتست از استفاده از علائم ویرایش مانند: ویرگول (،)، نقطه ویرگول (؛)، نقطه (.)، دونقطه (:)، علامت سؤال (?)، گیومه («»)، پرانتز ()، خط فاصله (-) و ...

- در کاربرد هلالین باید توجه شود که عبارت داخل آن برای توضیحی است که از اجزای جمله محسوب نشده، در صورت حذف خللی به آن وارد نمی شود. در مقابل، گیومه برای برجسته کردن جزئی از جمله بکار می رود.

- هلالین و قلابها []، ابروها { } و گیومه ها « » باید به کلمات داخل خود متصل بوده و از کلمات قبل و بعد از بیرون آن به اندازه یک حرف فاصله داشته باشند.

- خطوط تیره (Hyphen) همواره از کلمات قبل و بعد خود یک حرف فاصله داشته باشند، مگر آنکه قبل یا بعد آنها عدد باشد که باید به آن بچسبند.

- دقت شود که تمام نقاط آخر جملات، دونقطه، ویرگول (کاما) و ویرگول نقطه باید به کلمه قبل از خود بچسبند و از کلمه بعدی فقط یک حرف فاصله بگیرند. ویرگول می تواند اجزای یک جمله را در جایی که نیاز به مکث هست، از هم جدا کند؛ حال آنکه ویرگول نقطه برای جداسازی دو جمله که با هم ارتباط معنایی دارند، بکار می رود.

- براي استفاده از علائم نگارشي مانند . ، ؛ و ساير موارد دقت كنيد حتما اين علائم چسبيده به كلمه قبلي و يك خط فاصله يا Space با كلمه بعدي فاصله داشته باشند. براي نمونه به علامت‌گذاري در متن اين نوشتار توجه كنيد.

۲-۲- تایپ مقاله:

امروزه تقريبا اكثر مجلات علمي، كنفرانس‌ها، همایش‌ها و... مقالات خود را به صورت تایپ شده مي‌پذيرند، بدین روي در زیر برخي از اصول تایپ، بيان مي‌شود:

الف) اولين نکته در تهیه يك مقاله استفاده صحيح از نوع، اندازه و سبك Font يا قلمي است كه در دستورالعمل مربوط آمده است.

ب) مقاله در نرم‌افزار Word نسخه ۲۰۰۳ يا بالاتر و بر روي كاغذ (A4)، با فاصله خطوط Single، براي دوره دوم متوسطه حداكثر ۲۵ صفحه و براي دوره اول متوسطه حداكثر ۲۰ صفحه (از ابتدای صفحه دوم -عنوان و چكيده فارسی- تا انتهای منابع بدون در نظر گرفتن ضمايم) تایپ شود.

ج) در صفحه عنوان، عنوان مقاله در وسط سطر و با فاصله چهار سانتی‌متر از بالا با قلم Bzar، شماره شانزده تایپ شود.

د) نام كامل دبیر راهنما و پژوهشگران (پژوهشگر) در زیر عنوان و در وسط سطر و با فاصله ۱/۵ سانتی متر از هم، با قلم Bnazanin، شماره دوازده تایپ شود.

ر) محل تحصيل پژوهشگر (ان) در زیر نام پژوهشگران با قلم متناسب با قلم بند فوق (د)، تایپ شود.

س) متن مقاله بايد به صورت Justified و Right-to-Left مرتب شده باشد.

ص) عناوين فرعي مقاله با شماره‌هاي تفكيك‌كننده مانند: ۱، ۲، ۳، و... با قلم Bnazanin، شماره دوازده تایپ شود.

ط) عناوين فرعي‌تر با شماره‌هاي تفكيك‌كننده ۱-۱، ۱-۲ و... با قلم Bnazanin، شماره يازده تایپ شود.

ع) متن مقاله با قلم nazanin، شماره دوازده تایپ شده و ابتدای هر پاراگراف يا بند با كمی تورفتگی (اشپون) با فاصله ۰/۵ سانتی متر آغاز مي‌شود.

ف) فاصله بين سطرهاي متن ۱/۵ سانتی متر و فاصله آنها از عناوين‌هاي فرعي دو سانتی متر است.

ق) فاصله حاشيه صفحه‌ها از هر طرف دو سانتی متر و از بالا و پايين نیز دو سانتی متر است و فاصله آخرين سطر با پاورقي يك سانتی متر است.

ك) نقل قول‌هاي مستقيم در داخل گيومه با قلم nazanin، شماره يازده تایپ شود.

ل) شماره صفحات در قسمت وسط و پايين صفحه تایپ شود.

م) مقاله فقط بر يك طرف صفحه تایپ شود.

ن) بايد در تایپ مقاله از به کاربردن قلم‌هاي متنوع و متفاوت اجتناب شود.

و) قلم انگليسي لازم براي تایپ پاورقي، Times Medium با شماره هشت است.

ه) خط اول هر پاراگراف بايد ۰.۵ سانتی متر از ابتدای خط فاصله داشته باشد.

ي) ليست مراجع بايد به ترتيب استفاده در متن مقاله تهیه شود. قلم درنظر گرفته شده براي نوشتن مراجع، متن جداول و شكل‌ها، نازنين ۱۱ است. تنها عنوان كتاب‌ها يا مقالات پرنرنگ نوشته شوند. براي مراجع انگليسي از قلم Times New Roman با اندازه ۱۰ و براي عناوين آنها به جاي پرنرنگ نوشتن از قلم كج (Italic) استفاده شود.

توجه: رعايت اصول ياد شده فوق الزامي است.

۱-۲-۲- اندازه و نوع قلم‌ها

اندازه قلم	نام قلم	موقعیت استفاده
۱۶	Bzar	عنوان مقاله
۱۲	Bnazanin	نام مؤلفان
۱۲	Bzar	چکیده و کلمات کلیدی
۱۰	Bnazanin	متن چکیده فارسی
۱۲	Bnazanin	عناوین بخش‌ها
۱۱	Bnazanin	عناوین زیربخش‌ها
۱۲	nazanin	متن
۱۱	nazanin	متن جداول و شکل‌ها و مراجع
۱۲	BLOTUS	عناوین جداول و شکل‌ها

۲-۲-۲- شماره‌گذاری

- کلیه جداول، شکل‌ها و روابط ریاضی باید شماره‌گذاری شوند.
- در شماره‌گذاری عناوین اصلی مقاله و زیر عنوان‌ها نباید بیش از سه شماره استفاده شود. با این حال، در صورت نیاز در سطح چهارم از حروف الفبا استفاده شود (۱-۲-۳-الف).

۲-۳- ویرایش متن

هر اثر تحقیقی نیاز به دو نوع ویرایش دارد: ۱- ویرایش فنی ۲- ویرایش محتوایی.

الف- ویرایش فنی

در ویرایش فنی مسائلی از قبیل نام‌ها یا معادل اصطلاحات فنی، تعیین محل تصاویر، اشکال و جدول‌ها، مراعات شیوه مناسب برای معرفی مشخصات کتابشناسی، تهیه فهرست‌ها، تنظیم صفحه عنوان، اعراب-گذاری‌های لازم، تبدیل مقیاس‌ها و سنوات، توضیح لازم برای برخی از اصطلاحات، معرفی اجمالی بعضی از اعلام در صورت نیاز انجام می‌شود.

ب- ویرایش محتوایی

هر نوع کاستی و نادرستی نحوی و زبانی در این ویرایش اصلاح می‌شود.

ج- چند نکته ویراستاری

- مقاله را کاملاً منطبق با فرمت بیان شده در این نوشتار تنظیم نمائید.
- اصول علامت‌گذاری (مانند نقطه، کاما، دو نقطه، ...) را با دقت مراعات نمائید. یاد آوری می‌شود که قبل از علائمی مانند نقطه، کاما، دو نقطه و غیره، فاصله (Space) لازم نیست و به آخرین حرف کلمه قبلی خود باید چسبیده باشند.
- اما بعد از آنها (علائم) حتماً یک فاصله (Space) لازم است. به نحوه کاربرد علائم در این نوشتار توجه فرمائید.
در بین حروف یک کلمه، فاصله (Space) نباید باشد اما بین هر دو کلمه یک فاصله لازم است. در حروف فارسی گاه مشکلاتی پیش می‌آید. به عنوان مثال در کلماتی مانند "می‌شود"، "می‌گردد"، "می‌باشد"، "مرحله‌ای"، "جنبه‌های"، چنانچه دقت نشود، یا بین حروف فاصله ایجاد خواهد شد مانند "می‌شود"، "می‌گردد"، "می‌باشد"، یا به هم می‌چسبند مانند "مرحله‌ای"، "جنبه‌های". به منظور حذف فاصله و در عین حال حفظ فرمت صحیح کلمه، روش‌هایی در نرم افزارهای تایپ پیش بینی شده است. مثلاً در

MS-Word 2003 می‌توان به این طریق عمل کرد: پس از حرفی که می‌خواهیم فاصله را حذف و ضمناً از جسییدن حروف جلوگیری نمائیم، باید ابتدا Shift را نگاه داشته و بعد کلید Y یا T یا فاصله (Space) را روی کی‌بورد فشار دهیم یا کلیدهای Ctrl و خط تیره (-) را با هم فشار دهیم .

۴-۲- راهنمای تنظیم جدول و نمودار

الف- جدول

- زمانی که با آوردن چند جمله در متن می‌توان داده‌ها را خلاصه کرد یا هنگامی که روابط میان داده‌ها و توالی زمانی می‌تواند به روشنی در یک بند بیان شود، تا حد امکان از جداول استفاده نشود .
- داده‌ها باید به نحوی مرتب شوند که عناصر شبیه به هم (به خصوص اعداد) به صورت عمودی خوانده شوند نه به صورت افقی .
- *عکس‌ها، نمودارها و جدول‌ها به ترتیب شماره‌گذاری شوند و توضیح لازم در مورد آنها ارائه شود، جدول‌ها و نمودارها باید به زبان فارسی تنظیم شوند و دارای عنوان و زیرنویس کامل باشند. لازم است بین تعداد صفحات مقاله و حجم جداول و نمودارها تناسب منطقی وجود داشته باشد. تعداد جداول یک مقاله نباید بیشتر از چهار عدد و جمع جداول و نمودارها نباید بیش از پنج عدد باشد .
- عنوان جدول باید کوتاه باشد و به دو عبارت یا جمله تقسیم نشود .
- در صورت لزوم توضیح اختصارات، می‌توان همه یا بیشتر توضیحات را در اولین جدول آورد، سپس در جدول‌های بعدی به این صورت در پانویس یادآوری شود: اختصارات همانند جدول شماره ...
- عنوان جدول باید راست چین (در فارسی) و چپ چین (در انگلیسی) باشد، وسط چین نباشد.
- عنوان جدول نباید از عرض جدول بیشتر باشد؛ در غیر این صورت باید در دو سطر یا بیشتر تنظیم شود .
- هر گاه جدول، نمودار یا عکس فقط یک عدد باشد، شماره گذاری نشود .
- اعداد جدول تا حد امکان باید به فارسی نوشته شود .

ب - نمودارها و شکل‌ها

- باید زمانی از تصویر یا نمودار استفاده کرد که برای خوانندگان استفاده واقعی داشته باشد .
- در انتخاب جدول یا نمودار اگر داده‌ها جهت و گرایش مشخصی را نشان می‌دهند، از نمودار استفاده کنید. در صورت غیر جهت دار بودن ارقام، از جدول استفاده کنید .
- اعداد و نوشته‌های محورها، تا حد امکان به فارسی نوشته شوند .
- جدول‌ها و شکل‌ها باید در صفحه، وسط چین و از نظر صفحه بندی انتهای مقاله و درست پیش از مراجع قرار گیرند.
- شماره و توضیح تمام جداول در بالای آنها و شماره و توضیح شکل‌ها در زیر آنها درج شود. هرگز نباید یک شکل یا جدول پیش از معرفی آن، در متن ظاهر شود.